

Uitgaan van de ouder, ondanks alles

Pleegzorgen voor het kind van een ander. "Van belang is dat je uitgaat van de ouder, ondanks alles. Vanuit die gedachte voor het kind zorgen. Je vervangt de ouder niet maar je kunt wel als een ouder zijn", zegt Linda Witvoet (33) die samen met haar man Marco (36) de zorg heeft voor een pleegzoon van zestien. Zelf hebben ze een zoon van tien en een dochter van acht jaar.

TEKST: JOKE BOON BEELD: LINDA WITVOET/GROEI

Sinds wanneer verleen je pleegzorg?

"Sinds juli 2023. Twee Jaar eerder kregen we toestemming om pleegouder te worden. Daar ging een traject aan vooraf. We volgden een cursus van acht avonden, dat waren oriëntatie avonden en een STAP cursus. Daarin word je klaargestoomd om pleegouder te worden. Bij de STAP cursus wordt dieper ingegaan op de aspecten van de pleegzorg, daarbij krijg je de basiskennis om pleegouder te worden."

Hoe ben je op het idee van pleegzorg gekomen?

"Wij waren 21 en 23 en zaten tv te kijken. Er kwam een item voorbij over pleegzorg. Dat triggerde ons en wij gingen verder kijken. We houden erg van kinderen. Het advies was dat indien we zelf een kinderwens hadden, we die eerst zouden vervullen. Nu we zelf twee kinderen hebben, kijken we graag wie onze zorg en liefde nodig heeft. De wachtlijsten voor pleegzorg zijn enorm lang. Normaliter ziet een pleegkind vijf gezinnen om tot een goede match te komen, nu is dat nog niet één gezin. Een perfecte match is daardoor moeilijk. Er is een groot tekort aan pleegouders."

Waarom juist de keus voor een puber?

"Die leeftijd staat ver weg van de leeftijd van onze eigen kinderen, daardoor ontstaat er geen competitie. Daarnaast was er geen ander gezin in Twente, waar wij wonen, dat een tiener op wilde nemen. Wij waren destijds de enigen. Voor de eigen kinderen is de komst van een pleegkind een lastige situatie, die nogal wat vraagt. Een puber was in dit geval makkelijker om mee om te gaan voor hen."

Gaat er een screening aan de start van een pleegkind opnemen vooraf?

"Er gaat een screening vooraf als je pleegouder wordt. Je moet een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) overleggen. Je verleden wordt belicht, zowel je medische als je psychische status. Ook komt de vraag hoe combineer je pleegzorg met werk aan bod. Het proces voordat je pleegouder kunt worden neemt tijd in beslag: een intake gesprek, oriëntatieavonden en de STAP cursus. In totaal is dat een maand of vier."

Word je begeleid?

"Als er een plaatsing is dan word je als ouder(s) begeleid door een pleegzorgbegeleider. Die monitort hoe het met het pleegkind gaat. Voor de ouders is zo iemand een vraagbaak. Wij hebben een prettige begeleider getroffen. Dat kan verschillen weet ik van andere ouders. Wij hebben contact met andere pleegouders via pleegzorg en de cursussen die we regelmatig volgen via pleegzorg. Ook via social media komen we in contact met andere pleegouders. Daarnaast lees ik ook veel boeken over pleegzorg."

"Een perfecte match is moeilijk. Er is een groot tekort aan pleegouders."

Is het moeilijk je te hechten terwijl je weet dat het voor kortere tijd kan zijn?

"Er zijn verschillende varianten van pleegzorg. Wij hebben gekozen voor langere duurzorg met perspectief biedend. Dat wil zeggen dat het kinderen zijn waarvan je weet dat ze bij je opgroeien. Er bestaat ook crisisopvang, dat is kortdurende pleegzorg die vaak ad hoc plaatsvindt."

Hoe doe je dat met je eigen kinderen? Is het moeilijk om geen verschil te maken tussen de kinderen?

"Daar heb ik eerlijk gezegd geen last van. Dat is denk ik mijn instelling. Natuurlijk is je eigen kind je vlees en >>

ARMOEDE MAAKT MOEDELLOOS

Pleegzorg is het stelsel waarbij kinderen door anderen dan hun eigen biologische of wettelijke ouders worden verzorgd en grootgebracht. De pleegzorg is in sommige gevallen tijdelijk, de kinderen keren dan na enige tijd terug naar de ouders.

Cijfers:

- In 2022 hebben 21.705 kinderen voor korte of langere tijd bij pleegouders gewoond. Dat is vijf procent minder dan in 2021.
- Op 1 januari 2022 woonden in Nederland 18.465 kinderen bij pleegouders.
- In 2022 zijn 3.279 kinderen in pleegzorg ingestroomd en hebben 4.259 kinderen de pleegzorg verlaten.
- Op 31 december 2022 woonden 17.652 jeugdigen bij pleegouders.
- Van de pleegkinderen woont 53 procent langer dan een jaar in een pleeggezin. Daarvan woont 37 procent langer dan twee jaar in een pleeggezin.

Aantal pleegouders

- In 2022 waren er 16.608 pleeggezinnen voor de opvang van 21.705 pleegkinderen. In 2022 zijn 1.712 nieuwe pleegouders geaccepteerd.
- 2.228 pleegouders zijn gestopt.
- Op 31 december 2022 wachtten 561 kinderen op pleegzorg. Dat is 36 procent minder dan in 2021.

Bron: pleegzorg.nl

ALLEEN ALS HET ECHT NIET ANDERS KAN

Jantien de Jong is bestuurder van Groei, dat begeleiding biedt op basis van de hulpvraag van de cliënt. "Hoewel mevrouw Witvoet aangeeft het naar te vinden als mensen zeggen dat zij het knap van haar vinden, heb ik persoonlijk echt bewondering voor pleegouders. Het vraagt een onvoorwaardelijke liefde voor het kind en voor de ouders", zegt ze. "Natuurlijk is ook pleegzorg een vorm van jeugdzorg. Het is net als plaatsing in een gezinshuis of een residentiële instelling een vorm van uithuisplaatsing en het is een zware beslissing om daartoe over te gaan. Met een uithuisplaatsing verliest het kind zijn natuurlijke steunstructuur. Daarmee bedoel ik niet alleen de ouders en eventuele andere kinderen in het gezin als deze niet ook uit huis geplaatst worden, maar ook de school en vriendjes. Daarom wordt voor broertjes en zusjes naar één plek gezocht en wordt zoveel mogelijk gezocht naar een lokale oplossing, zodat kinderen die uit huis geplaatst worden dit steunende netwerk of belangrijke steunfiguren zoals de leerkracht of de sportcoach niet verliezen. Een uithuisplaatsing is voor zowel het kind als de ouders een traumatische ervaring. Het verliezen van belangrijke steunfiguren maakt het dan nog extra zwaar. Voor de beslissing over de vraag of een uithuisplaatsing aan de orde is, bestaan duidelijke richtlijnen: "Dat gebeurt echt niet zomaar", zegt De Jong. "Eerst wordt gekeken of het echt niet anders kan en of hulpverlening niet nog beter aan kan sluiten op de hulpvragen van het hele gezin. De complexiteit van de hulpvraag beïnvloedt de draaglast van ouders. Dit gegeven wordt nadrukkelijk meegenomen in het proces van de hulpverlening. Er wordt naar mogelijkheden gezocht om hen hierin te ondersteunen. Die hulpverlening zet steeds meer in op trajecten ter voorkoming van uithuisplaatsing."

Uitproberen

Pleegzorg is een vorm van uithuisplaatsing en doordat dus een vorm van jeugdhulp. Uithuisplaatsingen hebben een enorm effect op het kind, stelt De Jong. Een veilige hechting verloopt in eerste instantie via de ouder-kind relatie en deze is voor ieder kind belangrijk. Daardoor ervaart een kind dat het er mag zijn, gewoon zoals het is en bouwt het zelfvertrouwen op om de volgende stap in de ontwikkeling te maken. "De ouder-kind relatie wordt door een uithuisplaatsing doorbroken. Het kind zal zich opnieuw moeten leren hechten. Het kind komt in een testfase", zegt De Jong, "het gaat uitproberen om erachter te komen of het echt wel mag blijven in dat pleeggezin. Toch blijft het kind altijd, open of verborgen, loyaal aan de eigen ouders. Hoe naar de thuissituatie ook is, de loyaliteit van kinderen naar hun ouders blijft bestaan. Je vervangt als pleegouders ook niet de ouders, je vervangt de opvoedfunctie. Het is een beetje anders bij opvang binnen het eigen netwerk. Als het kind wordt opgevangen door opa en oma of een oom en tante, blijft het familiesysteem bestaan. Bij pleegzorg is dit niet zo. Naar het verschil in schade voor het kind op de langere termijn is helaas weinig onderzoek gedaan. Wel is aangetoond dat pleegzorg in een groot deel van de gevallen geen positief effect had op het kind of zelfs schadelijk was³. Maar helaas is het wel noodzakelijk, want er zijn altijd situaties waarin thuisblijven niet veilig is. Het is altijd kiezen tussen twee kwaden."

Ouders betrokken houden

Een paar dingen zijn essentieel als er voor pleegzorg of een andere vorm van

uithuisplaatsing wordt gekozen. Het eerste is een goede begeleiding vanuit de jeugdhulp. Het kind zoveel mogelijk vertellen wat er gaat gebeuren en waar het naartoe gaat. Het tweede is aandacht voor de eigen kinderen in het pleeggezin. Door de plaatsing verandert ook voor hen het gezinssysteem en mogelijk de onderlinge verhoudingen. Het is goed daar oog voor te hebben. Ten derde is actieve betrokkenheid van de ouders van het pleegkind. "Ook als zij formeel geen gezag meer hebben", zegt De Jong. "Liefst wordt een situatie gecreëerd waarin het hele steunend netwerk betrokken blijft. Dat vraagt creativiteit, maar waar een wil is, is een weg."

Het intact houden van de band met de eigen ouders loopt vaak via een bezoeksregeling. "Een 'heen en weer boekje' kan helpen om hier invulling aan te geven", vertelt De Jong. "In zo'n boekje schrijft de pleegouder – bijvoorbeeld op weekniveau – wat het kind heeft gedaan. Vergelijkbaar met het schriftje van het kinderdagverblijf. Dan betrek je de ouders nog steeds bij het dagelijks leven van het kind in de periode waarin het niet thuis woont. Je blijft dan de ouder-kind relatie een plaats geven. Daarnaast laten pleegouders op deze manier zien dan zij oog hebben voor het kind. En het is ook een manier om dingen te bespreken: 'Dit gebeurt en hoe gaan jullie daar thuis mee om?'. Je hebt meteen een gesprek en de ouders kunnen van betekenis blijven voor het kind."

(1) <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/uithuisplaatsing-en-terugplaatsing/>

(2) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29576727/>

Voor meer informatie over Groei zie: [Home - Groei](#).

bloed en dat gevoel is uiteraard anders. Toch is de liefde voor een pleegkind niet minder, dat kind moet je eerst leren kennen. Ik hou van hen allemaal.

Wat belangrijk is, is dat je heel erg de prioriteit houdt bij het welzijn van je eigen gezin. Iemand erbij zorgt voor disbalans. Dus zijn één-op-één momenten met je eigen kinderen van belang. Als iedereen om het pleegkind heen het als positief ervaart, zorgt dat ervoor dat de kans van slagen het grootst is.”

“Wij hebben een prettige begeleider getroffen. Dat kan verschillen weet ik van andere ouders.”

Wat zijn de knelpunten bij pleegzorgen?

“Pleegkinderen hebben vaak een sociaal-emotionele achterstand. Een trauma dat je pas ontdekt als ze eenmaal zijn geland. Dat kan een poos duren, na een periode waarin ze wenselijk gedrag laten zien. Kinderen kunnen zoveel ellende gewend zijn dat ze eerst sociaal wenselijk gedrag vertonen en dan alles uit de kast gaan halen om te testen of ze in dat geval ook mogen blijven. Wij hebben die fase achter de rug inmiddels. Pas als ze zich veilig voelen komt het problematische deel omhoog.

De zeggenschap die je over een kind hebt is beperkt. Bij vrijwillige afstand houdt de ouder het ouderlijk gezag en moet deze overal toestemming voor verlenen, bijvoorbeeld als het kind uit logeren gaat dan moet je toestemming vragen.”

VERGOEDING:

Als pleegouder kun je een vergoeding krijgen voor de kosten van de verzorging en opvoeding van het pleegkind. Deze pleegvergoeding wordt aangevraagd bij de organisatie die het kind plaatst. Deze organisatie keert de vergoeding ook uit.

Is de begeleiding vanuit pleegzorg goed?

“In ons geval wel. Wat je bij pleegzorg ziet is dat het professionals zijn die dit dagelijks doen. Dat zorgt dat processen die tijdens de plaatsing spelen voor hun dagelijkse kost zijn, maar jou als ouder erg kunnen overvallen.”

Is het een verrijking?

“Ja, anders hou je het niet vol. Het vraagt veel van jezelf en van je gezin. Dat je zelf een stabiel gezin en een stabiele relatie hebt is voorwaarde voor goed pleegouderschap.”

Wat draag je bij?

“Dat is per pleegkind verschillend. Bij een puber verwacht je geen geknutsel, maar bied je vertrouwen en zorg je voor stabiliteit. Dat kan ook geduld en begrip zijn of begrenzen. Als je (nog) niet weet waar de problematiek bij een kind over gaat dan moet je opletten met het eten. Dan schep je het eten in de keuken op. Deze vaak beschadigde kinderen kunnen onbeheerst eten als een vorm van afreageren. Die hebben honger door verwaarlozing. Dat kan al in de babytijd ontstaan. Als de eerste behoefte aan eten niet beantwoord wordt dan leert een kind niet dat die behoefte bevredigd wordt en zal het onbegrensd gaan eten zodra er eten voorradig is. Dat gedrag kan lang duren, tot ze zich veilig voelen.”

Kun je het verschil maken?

“Ik vind het eerlijk gezegd naar als mensen zeggen: wat knap van je. Ik zie het als een voorrecht dat wij iemand iets kunnen bieden wat hem of haar verder brengt. Wij kunnen een ouder helpen die het niet aan kan, ik kan liefde voelen voor zo'n ouder. Het verhaal van de ouder begrijpen en geen oordeel vellen. Een kind houdt altijd liefde voor de biologische ouder. Dus moet je ook begrip en liefde voor die ouder voelen. Van belang is dat je uitgaat van de ouder, ondanks alles. Vanuit die gedachte voor het kind zorgen. Je vervangt de ouder niet maar je kunt wel als een ouder zijn. Meer kun je niet doen.”

Kan het helpen voorkomen dat kinderen verder in de jeugdzorg belanden?

“Daar kan ik geen feitelijk antwoord op geven. Persoonlijk denk ik van wel, als een kind veiligheid en stabiliteit aangeboden krijgt.”

<<